
VITA

NYOLC MONDAT AZ OLVASÓHOZ

(*Viszontválasz helyett F. E.-nek*)

BOSNYÁK ISTVÁN

1. Kedvelt műfajomban, a polémiában számos vitatársam volt az elmúlt évtizedben, de ilyen bőbeszédű mellébeszélőre, mint F. E., még nem akadtam, amiért is a szeptemberi *Híd*-ben megjelent ún. válaszára tárgytalannak tartom a viszontválaszt, s ehelyett csupán a vitát kísérő olvasó figyelmét szeretném fölhívni néhány tényre.

2. A lényeg megkerülésének szép példája az is, hogy F. E. egészen új, az interjúorozatában nem is szereplő s vitairásomban így el sem vitathatott tétellel is megkísérli „alátámasztani” régi vádjait, ti. „válaszában” azt állítja, hogy irodalmi díjazásunk mechanizmusa rossz, részrehajló stb., ám a mellébeszélés iskolapéldája mégiscsak az, hogy F. E. „eltekint” vitairásom közvetlenül rá vonatkozó legfőbb tételeitől, s nem vesz tudomást arról, hogy interjúorozatában szektás türelmetlenséggel rontott neki irodalmi életünk — általa elnagyolt — eszmei problémáinak; hogy szépprózánkat — nyíltan ki nem mondva — azzal a fámával illette, hogy csupa intellektualisztikus témával, a parasztság és munkásság helyett az esztétikai széplelkekkel foglalkozik, modernista talajtalanságban szenved, valóságidegen, elégtelenül érvényesíti a „helyi színeket” s a „külhatások” túlzott befogadása terheli, továbbá túlzottan igényes, valamiféle „akadémiai” szint elérésére törekszik, közben pedig — akárcsak egész irodalmunknak is — alaposan megcsapott az értékteremtő képessége; hogy irodalmi kritikának az interjúorozatában felállított tézisek és sugallatok szerint csoportérdekű, nemzedékileg részrehajló, az irodalom és az olvasótábor termékeny egymásra találását gátló, a népszerű és angazsált irodalommal szemben szubjektivistikus és igazságtalan, nem utolsósorban pedig amorális is, ti. „Egyszer lerohanó, máskor visszavonuló, ismét máskor csapdát állító, ahelyett, hogy az alkotás erkölcsi következetességét együtt vállalná egész irodalmunkkal...”

3. Ahelyett, hogy e fenti, leglényegesebb tételeinek általam történt vitatása ellen próbálna védekezni, F. E. megható buzgalommal akarja beszug-

gerálni magának, hogy interjúorozatot azért tartom rossznak, mert irodalmi jelenségeinkről őneki egyéni véleménye és szilárd koncepciója van, s mert kérdései szerintem ellentmondtak „az interjú szabta műfaji követelményeknek”; a valóság viszont az, hogy F. E. személyes véleményének *burkolt, köntörfalazó ügyeskedéssel történő kinyilvánítását, az irodalmi életünk, szépprózánk és kritikánk valóságának* — s nem az „interjú szabta műfaji követelményeknek”! — ellentmondó kérdéseit és sugallatait, vagyis nem a kritikus munkában nélkülözhetetlen *koncepciót*, hanem egy tendenciózus *prekoncepciót* marasztaltam el, miközben arra igazán nem számíthattam, hogy kritikusnőnk még azzal sincs tisztában, mit jelent egy írásműben a koncepció s mit a tendenciózus prekoncepció.

4. Az *Új Symposion* és a *Kilátó* szerkesztőinek nyilván nincs szüksége prókatorra, F. E. mellébeszélő „bizonyításainak” azon részére viszont, amely Szabadka művelődési életének káderproblémáira, a Népkörre s „a Szabadkáról elröppenő írónemzedék újvidéki fészekrakására” vonatkozik, az olvasó figyelmét egy kérdéssel hívnánk föl: hogy kerül a csizma az asztalra? Hisz mit változtat ez a ciknyi lamentáció a vitáírásban érintett s F. E. által most a lamentálás pusztá ürügyéül megtett *egyetlen „szabadkai”* vonatkozású tényen, hogy ízléstelenül kedveskedő kritikusnőnk igenis odabókolta magát Kopeczky Lászlóhoz is, mondván, ő sokat utazik Újvidékre, s lám, lám, mégse kési le sohasem a Szabadkára visszainduló vonatot...

5. Az interjúorozatóban használt, a legminimálisabb jó ízlést is sértő, frázisos szuperlatívuszait egyébként F. E. azzal próbálja „kivédeni”, hogy egy iskolai használatra készült irodalomtörténeti kézikönyvre hivatkozik, s erényt próbál kovácsolni a pusztá negatívumból, ti. mások pillanatnyi stiláris gyöngéinek — szolgai utánzásából.

6. F. E. képtelen felderítésével kapcsolatban, miszerint vitáírásban azt állítottam volna, hogy „novella- és regénytermésünk társadalmi elkötelezettsége annyira nyilvánvaló, hogy erre a témára kérdéseket gyártani, és pedig olyanokat, amelyek ebben kételkedni merészkednek, irodalmunk alaptalan megvadását, szépírói ténykedésünk ok nélküli gyanúsítását jelentí”, az esetleges érdeklődők figyelmét szintén a forrásra kell fölhívni, ahol is az angazsáltság és pártosság hiányának F. E. általi *eltúlzását*, a velük kapcsolatos *elnagyolt és elhamarkodott* minősítéseit, a *nem eléggé megalapozott, szépirodalmunk valóságanyagával* egészében alá nem támasztható *prekoncepciót* tettem szóvá.

7. Kritikusnőnk, mint írja, a legnagyobb megdöbbenéssel azt olvasta, hogy vitáírásban állítólag „egyszál egymagát” nevezem, „ad abszurdum”, csoportnak, s ezért ezen „abszurdum” elosztatása végett az F. E. kritikus pályafutását esetleg nem eléggé ismerő olvasót a következőkről kell informálni: kritikusnőnk az *Új Symposion* második-harmadik nemzedékének, tehát egy irodalmi csoportosulásnak a tagjaként indult, ahol is a *tehetséges* strukturalista nemzedéktársaival *ellentétben* ő a strukturaliz-

mus silányabb, vulgár-formalista, az irodalom társadalmi feltételezettségét mellőző változatát művelte, amikor viszont ezt kamatoztatóbbnak találta, hirtelen átállt az *Üzenet* törzsgárdájához, tehát ismét csak egy meghatározott csoportosuláshoz, ahol azonban immár — érdekes módon — a *vulgár-szociológiai* kritikai irányzat „elkötelezettje” lett, s azóta is ilyen minőségben lövöldözgeti neofita ideológiai nyilait a régi irodalmi közönsége irányába . . .

8. A fenti minőségben F. E. azzal próbál inszinuálni, hogy amennyiben alulírott kételkedik az ő, irodalmunk angazsáltságára és valóságábrázolására, valamint irodalmi kritikánk állapotára irányuló kérdéseinek jogosságában, akkor „feltétlenül (!?) kételkednie kell a Tartományi Pártbizottság közművelődési ügyekkel foglalkozó illetékes bizottságainak azon észrevételeiben és megállapításaiban is, amelyek úgyszintén mind gyakrabban hangsúlyozzák irodalmunk gyér angazsáltságát” és a kritika pártlevél előtti ismérveit, ám e pompás szillogizmus felállítása közben megfélekedezik arról, hogy tudtunkkal a Tartományi Pártbizottság említett bizottságai nem éppen F. E.-t, a tegnap még vulgár-formalista kritikust bízták meg a szóban forgó pártálláspont adekvát tolmácsolásával, amiért is e neofita és szektás felhangú álláspont-értelmezés alulírott számára is teljes mértékben — tárgyitalan.

Újvidék, 1976. szeptemberében